

Алла Віталіївна Літвяк
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

ORCID 0009-0008-1376-3759

e-mail: litviakalla69@gmail.com,

Приватний заклад вищої освіти «Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова», м. Черкаси

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РИНКУ МИСТЕЦЬКИХ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Вступ. У сучасному світі інновації є ключовим фактором економічного розвитку. Освітні послуги, зокрема, у сфері мистецтва, не є винятком. Розвиток мистецьких освітніх послуг залежить від багатьох чинників, з яких одним з найважливіших є державна підтримка інноваційних процесів.

Інноваційні освітні послуги у сфері мистецтва можуть сприяти культурному розвитку, економічному зростанню та соціальній інтеграції. Однак без активної участі держави у формуванні відповідної інноваційної політики, значний потенціал цих послуг може залишитися нереалізованим.

Постановка проблеми. Дослідження державної політики підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг є актуальним з кількох причин:

по-перше, культурна значимість, зокрема мистецька освіта формує естетичні смаки населення, сприяє збереженню культурної спадщини;

по-друге, економічний вплив, який виражається в тому, що інновації в мистецькій освіті можуть відкривати нові ринки та створювати нові робочі місця;

по-третє, соціальна інтеграція, так як мистецька освіта є потужним інструментом соціальної інтеграції та інклюзії.

З огляду на це, державна політика має відігравати ключову роль у підтримці інноваційних ініціатив у цій сфері, що забезпечить їх ефективне впровадження та довгострокову стійкість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження у цій галузі часто зосереджуються на визначенні ролі держави у культурній політиці та інноваціях. Автори, такі, як В. Ляшенко, О. Прокопенко, В. Омеляненко [6] та В. Горник [2] розглядають державну підтримку інноваційних процесів на ринку освітніх послуг як критичний інструмент для забезпечення сталого розвитку культурних індустрій. Вони аналізують, як інвестиції у мистецьку освіту можуть сприяти ширшим соціальним і економічним цілям, включаючи інноваційну економіку та соціальну згуртованість.

Дослідження зарубіжних авторів П. Айдалот та Д. Кібл [22], М. Бергер та М. Ганді [24], Г. Барнетт [23], Б. Кассіман та Г. Валентині [25] показують, що інтеграція інновацій у освіту може значно підвищити якість навчальних програм і зробити їх більш привабливими для здобувачів. У дослідженнях визначено, що

європейські країни використовують державні програми для фінансування дослідницьких інноваційних проектів у сфері мистецтва, що дозволяє впроваджувати новітні технології та підходи в освіту.

Окремі статті, наприклад В. Бистрякової, А. Осадчої та Є. Гули [1] зосереджені на інноваційних підходах, як-от використання цифрових технологій у мистецькій освіті в контексті європейської інтеграції. Наприклад, використання доповненої реальності для навчання історії мистецтва або розробка онлайн платформ для мистецької освіти, які можуть забезпечувати більш гнучке навчання та доступ до мистецтва в умовах глобалізації.

Дослідники В. Шульгіна та С. Рябінко [21] вказують на виклики, які постають перед державною підтримкою мистецьких освітніх інновацій, включаючи необхідність адаптації політики до швидко змінюваних технологічних і соціальних умов. Обговорюється потреба в більш гнучких правилах для фінансування та в оцінці впливу таких інвестицій на ринку мистецьких освітніх послуг в європейському контексті.

В Україні існує плеяда авторів, які спеціалізуються на темах інновацій у мистецькій освіті та державної підтримки культурної політики, зокрема, таких ініціатив. Наведемо декілька прикладів українських дослідників і науковців, які мають власний внесок у даному напрямку: М. Шевченко [20], Л. Саракун [17], С. Петрова [14], І. Костира [8].

Ці дослідники та інші українські автори активно вносять вклад у розуміння того, як інновації можуть трансформувати мистецьку освіту в Україні, і як держава може підтримувати цей процес.

Загалом, наукова вітчизняна та зарубіжна література вказує на значний потенціал державної підтримки інновацій у мистецькій освіті, але також підкреслює необхідність продовження досліджень для виявлення найбільш ефективних стратегій і політик у цій сфері.

Ми вважаємо, що потрібно ґрунтовно дослідити такі аспекти визначеної проблематики, як види та інструменти державного регулювання інноваційної діяльності в закладах позашкільної музичної освіти на засадах економічної взаємодії, а також визначити напрями, заходи та результати реалізації державної політики підтримки інноваційних процесів в закладах позашкільної музичної освіти на засадах економічної взаємодії.

Метою статті є аналіз та оцінка державної політики підтримки інноваційних процесів у сфері позашкільної музичної освіти в Україні, з акцентом на види і інструменти державного регулювання та економічної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Мистецька освіта – це галузь освіти, що зосереджена на вивченні та розвитку мистецтва у всіх його проявах. Вона містить не лише формальне навчання в мистецьких школах чи університетах, а й навчання в мистецьких студіях, курси, майстер-класи та інші форми навчання поза стандартною освітньою системою [10].

Основна мета мистецької освіти полягає у стимулюванні творчих здібностей, креативності, розвитку естетичного смаку та емоційної інтелігенції учнів і здобувачів. Така освіта відіграє ключову роль у формуванні особистостей, які здатні самовиражатися через різні форми мистецтва, а також розуміти та оцінювати культурні нарративи. Вони навчаються бачити світ крізь художнє сприйняття. В сучасних умовах, коли система освіти переживає активні перетворення, така освіта стає невід'ємною частиною розвитку особистостей, які вирізняються високою моральністю та творчим потенціалом [10].

Мистецька освіта може бути доступна на різних рівнях: від початкового навчання для дітей до вищої професійної підготовки митців. Ці етапи охоплюють: початкову мистецьку освіту; профільну мистецьку освіту; фахову передвищу мистецьку освіту; вищу мистецьку освіту [10].

Крім того, мистецька освіта може допомогти у формуванні різних навичок, таких як: креативне мислення, робота в команді, здатність до самовираження та здатність до аналізу та оцінки власної роботи. Ці вміння є корисними для будь-якої професії, а не лише для тих, які пов'язані з мистецтвом та дизайном.

Мистецька освіта має пряий вплив не лише на розвиток різноманітних навичок, а й на розвиток людського мозку загалом. До прикладу – американські вчені з Гарвардської медичної школи провели дослідження методом МРТ, під час якого виявили зв'язок музичної освіти та рівня розвитку виконавчих функцій мозку людини. За допомогою МРТ-зображень дослідники виявили підвищену активність у префронтальних областях кори головного мозку в людей з музичною освітою. Саме це забезпечує якісну обробку інформації та здатність швидко перемикатися з однієї задачі на іншу.

Мистецька освіта в Україні наразі сформувалась у чітку систему, що за горизонталлю охоплює всі освітні сфери (загальна, позашкільна, професійна й спеціалізована), а за вертикаллю – усі рівні: дошкільна, школа, вища школа, післядипломна освіта. Мистецька освіта допомагає формувати особистість, яка стає об'єктом творення культури в нашому суспільстві [3].

Отже, в сучасному світі розвиток мистецьких освітніх послуг виявляється ключовим чинником для підтримки культурної різноманітності та економічного зростання. Державна політика підтримки інноваційних процесів у цій сфері відіграє значущу роль, формуючи ефективну економічну взаємодію між учасниками ринку. У контексті постійно мінливих і трансформаційних умов та викликів сьогодення, розуміння механізмів цієї політики набуває особливого значення. Тому, дослідження державної підтримки інновацій на

ринку мистецьких освітніх послуг в контексті економічної взаємодії відкриває нові можливості для вивчення взаємозв'язків між культурним розвитком та економічним зростанням, враховуючи сучасні тенденції та перспективи на майбутнє.

На початку дослідження варто визначити, що є змістом і суттю державної політики підтримки інновацій у сфері освіти загалом. Зміст і суть державної політики підтримки інновацій у сфері освіти включають широкий спектр заходів і стратегій, спрямованих на стимулювання та підтримку інноваційних ініціатив у системі освіти.

Загалом, у Законі України «Про інноваційну діяльність» визначено, що державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проєктів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проєктів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури [15].

Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції. Основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;

– сприяння розвитковій інноваційної інфраструктури;
– інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;

– підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [15].

Ми пропонуємо визначати основні складові політики підтримки інновацій у сфері освіти загалом, які представлені у таблиці.

Таблиця

Основні складові політики підтримки інновацій у сфері освіти загалом

Складова	Зміст
Фінансування інноваційних проєктів	Держава надає фінансову підтримку науковим дослідженням, розробці нових методик навчання, інноваційних технологій та педагогічних підходів
Регулювання	Встановлення правових норм і стимулів для стимулювання інновацій у галузі освіти, зокрема через податкові пільги, гранти та інші фінансові заходи
Розвиток інфраструктури	Створення умов для розвитку інновацій шляхом модернізації освітніх закладів, забезпечення доступу до сучасних технологій та інформаційних ресурсів
Підвищення якості освіти	Запровадження нових педагогічних практик, орієнтованих на стимулювання творчості, критичного мислення та інноваційного потенціалу учнів і здобувачів
Підтримка досліджень і експериментів	Формування умов для впровадження пілотних проєктів та експериментів, спрямованих на вдосконалення освітнього процесу та збагачення його інноваційними методиками
Стимулювання інноваційного мислення	Програми та ініціативи, спрямовані на розвиток креативного та інноваційного мислення серед педагогічних працівників, здобувачів і учнів
Партнерства з приватним сектором	Урядові ініціативи для співпраці з приватним сектором з метою створення інноваційних освітніх продуктів та послуг
Міжнародна співпраця	Програми обміну та співпраці з іншими країнами для обміну найкращими практиками в сфері інновацій у освіті
Оцінка та моніторинг	Впровадження систем оцінки ефективності інноваційних проєктів у сфері освіти для забезпечення їхньої тривалої успішності та відповідності стратегічним цілям
Інтеграція з цифровими технологіями	Розвиток інфраструктури для впровадження цифрових технологій у навчальний процес та забезпечення доступу до онлайн-ресурсів

Сформовано автором на основі [4-6; 9; 13].

Ці складові доповнюють основні аспекти державної політики підтримки інновацій у сфері освіти, розширюючи її потенціал у забезпеченні науково-технічного прогресу та соціально-економічного розвитку суспільства.

Суть такої політики полягає в створенні сприятливого середовища для здійснення інновацій у сфері освіти, що сприяє підвищенню якості освіти, розвитку людського капіталу та конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації і швидкозмінних технологічних вимог.

Державна політика підтримки інновацій у сфері мистецької освіти є складним і багатогранним явищем, що включає в себе не лише економічні аспекти, але й культурні та соціальні виміри. Сучасні уряди по всьому світу активно розробляють та впроваджують стратегії, спрямовані на стимулювання інновацій в мистецькій освіті через різноманітні заходи, такі як гранти для культурних проєктів, підтримка культурно-освітніх ініціатив, підвищення доступності до мистецької освіти для різних соціальних груп населення.

Ці політичні ініціативи спрямовані на створення сприятливого середовища для розвитку творчих індустрій, що в свою чергу стимулює інноваційні процеси у мистецтві, дизайні, культурному менеджменті та інших галузях. Важливим аспектом є також розвиток партнерських взаємин між урядом, громадськістю та приватним сектором з метою спільної реалізації проєктів, спрямованих на стимулювання інновацій у мистецькій освіті.

Поглиблене дослідження цих аспектів дозволяє не лише розуміти механізми функціонування сучасних систем підтримки, але й ідентифікувати ефективність та потенціал подальшого розвитку цих ініціатив у

мистецькій освіті. Такий підхід відкриває шлях до збагачення наукового дискурсу та формулювання рекомендацій для політичного регулювання з метою підтримки інновацій у мистецькій освіті на національному та міжнародному рівнях.

Наразі нам необхідно перейти безпосередньо до видів та інструментів державного регулювання інноваційної діяльності в закладах позашкільної музичної освіти на засадах економічної взаємодії.

Вважаємо, що державне регулювання інноваційної діяльності в сфері позашкільної музичної освіти може бути реалізоване через низку видів та інструментів. У сукупності ці механізми допомагають забезпечити не тільки фінансування, але й структурну підтримку для розвитку інноваційних підходів. Види та інструменти державного регулювання інноваційної діяльності в закладах позашкільної музичної освіти на засадах економічної взаємодії можуть бути визначені як комплекс заходів та механізмів, що впроваджуються державою з метою стимулювання та підтримки внесення інновацій в освітній процес у сфері музичної освіти.

Спочатку окремо розглянемо види регулювання інноваційної діяльності в сфері позашкільної музичної освіти.

1. Законодавче регулювання. Закони та нормативні акти, що визначають стандарти та вимоги до інноваційної діяльності в позашкільній освіті, зокрема музичній, включаючи авторські права на музичні твори та навчальні матеріали.

2. Фінансове регулювання. Розробка та реалізація державних та регіональних бюджетних програм, які надають фінансову підтримку інноваційним проєктам та закладам.

3. Інституціональне регулювання. Створення та підтримка організацій, що відповідають за розвиток інновацій у музичній освіті, наприклад, національні агенції культурних ініціатив або ради мистецтв.

4. Податкові пільги. Запровадження податкових інцентивів для закладів та компаній, які інвестують в розвиток інноваційних музичних освітніх технологій та програм.

5. Партнерські ініціативи. Сприяння та регулювання співпраці між державними, приватними та освітніми установами для розвитку спільних інноваційних проєктів, що дозволяють об'єднувати ресурси та експертизу для вирішення актуальних завдань у сфері музичної освіти.

Ці види формують систему стимулів та обмежень, яка спрямована на створення сприятливих умов для інноваційної діяльності у позашкільних музичних освітніх закладах, враховуючи особливості економічної взаємодії та потребу в залученні додаткових ресурсів і компетенцій.

До інструментів державного регулювання інноваційної діяльності в сфері позашкільної музичної освіти можуть бути віднесені наступні.

1. Гранти та субсидії. Надання фінансових ресурсів для специфічних проєктів, що сприяють впровадженню інновацій у музичну освіту. Це можуть бути гранти на розвиток нових технологічних рішень, наприклад, цифрових платформ для навчання музиці.

2. Податкові пільги. Запровадження знижених податкових ставок або відстрочок для організацій, які інвестують у музичну освіту та інновації. Це може стимулювати приватні інвестиції в сектор.

3. Регулювання партнерства. Сприяння партнерству між державними, приватними та некомерційними організаціями для розробки та реалізації інноваційних проєктів. Це може включати спільні програми з університетами, технологічними стартапами, та іншими освітніми закладами.

4. Нормативно-правове забезпечення. Створення та оновлення нормативних документів, які визначають критерії і стандарти для інноваційної діяльності у музичній освіті.

5. Організація науково-практичних конференцій та семінарів. Проведення заходів для обміну досвідом, представлення нових ідей та залучення зацікавлених сторін до обговорення важливих питань інновацій в музичній освіті.

Загалом ці види та інструменти регулювання формують систему стимулів та обмежень, яка спрямована на створення сприятливих умов для інноваційної діяльності у позашкільних музичних освітніх закладах, враховуючи особливості економічної взаємодії та потребу в залученні додаткових ресурсів і компетенцій.

Продовжуючи тему державного регулювання інноваційної діяльності в позашкільних музичних освітніх закладах, можна виділити додаткові аспекти, які забезпечують успішність цих ініціатив на засадах економічної взаємодії. Ці аспекти включають моніторинг і оцінку інновацій, інтеграцію з міжнародними стандартами та підготовку кадрів. Більш детально визначимо кожен аспект.

Моніторинг та оцінка інновацій. Для ефективного реалізації інноваційних проєктів необхідно встановити систему моніторингу та оцінки. Ця система дозволяє відстежувати прогрес і результативність інноваційних ініціатив та коригувати їх у відповідності до змінюва-

них умов і виявлених потреб. Важливими інструментами в цьому процесі є:

– звітність: регулярне надання звітів про хід реалізації інноваційних проєктів, використання ресурсів та досягнення цілей;

– аналіз впливу: оцінка соціальних, культурних та економічних наслідків інновацій на локальному та національному рівнях;

– задоволення стейкхолдерів: аналіз реакції і задоволеності різних зацікавлених сторін, включаючи здобувачів, викладачів та партнерів.

Інтеграція з міжнародними стандартами. З метою підвищення якості та конкурентоспроможності позашкільної музичної освіти важливо забезпечити її відповідність до міжнародних стандартів. Це може включати:

– участь у міжнародних проєктах: залучення українських музичних шкіл до міжнародних освітніх та культурних програм;

– сертифікація: здобуття міжнародних сертифікатів, що підтверджують високий рівень навчання та упорядкування;

– обмін досвідом: стажування і тренінги для викладачів за кордоном, щоб вони могли переймати кращі практики та інноваційні підходи.

Підготовка кадрів. Одним із ключових аспектів успішного впровадження інновацій є наявність кваліфікованих кадрів, які можуть розвивати та підтримувати інноваційні процеси. Для цього потрібно:

– професійний розвиток викладачів: організація тренінгів та семінарів з новітніх методик викладання та використання технологій у навчанні;

– навчання з управління інноваціями: підготовка керівників освітніх закладів до ефективного управління інноваційними проєктами;

– стимулювання наукових досліджень: підтримка наукової роботи серед викладачів і здобувачів з метою розвитку і впровадження нових музичних та освітніх технологій.

Таким чином, державне регулювання в сфері інновацій в позашкільних музичних освітніх закладах вимагає комплексного підходу, що включає не тільки фінансову та законодавчу підтримку, але й розвиток інституціональної спроможності, міжнародну інтеграцію та підготовку кадрів, здатних реалізувати і підтримувати інноваційні процеси на засадах економічної взаємодії.

Ми також вважаємо, що необхідно дати визначення обґрунтування економічної взаємодії в контексті державної політики підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг. Економічна взаємодія в рамках інноваційної діяльності у мистецькій освіті полягає у створенні синергії між державою, освітніми установами, бізнесом, і суспільством, спрямованої на досягнення взаємної вигоди через інвестиції в нові технології та методики. Це включає підтримку проєктів, що сприяють інноваційному розвитку, покращенню якості освітніх послуг та розширенню їхнього доступу.

Розглянемо роль державної політики:

1. Стимулювання досліджень та розробок. Держава може фінансувати наукові дослідження та розробки в сфері мистецької освіти, що дозволяє закладам підтримувати і впроваджувати передові практики та технології. Це не тільки сприяє зростанню якості

освіти, але й стимулює технологічний розвиток і креативні індустрії.

2. Підтримка інноваційних стартапів та підприємств. Заохочення і підтримка підприємств, які працюють у сфері мистецької освіти, може включати податкові пільги, гранти та інші фінансові інструменти, які допомагають стартапам розвиватися та комерціалізувати інновації.

3. Розвиток інфраструктури. Інвестиції в освітню інфраструктуру, таку як створення центрів екселенції, інноваційних лабораторій, та віртуальних платформ, можуть значно підвищити доступність і якість мистецької освіти. Це також сприяє регіональному економічному розвитку, приваблюючи інвестиції та збільшуючи кількість робочих місць.

4. Міжнародне співробітництво. Підтримка міжнародних обмінів та партнерств між мистецькими освітніми закладами забезпечує обмін досвідом та кращими практиками. Це не тільки підвищує стандарти національної освіти, але й розширює можливості для міжнародної економічної інтеграції.

Вигоди економічної взаємодії:

1. Економічне зростання. Інвестиції в мистецьку освіту сприяють розвитку культурних індустрій, збільшенню туризму та створенню нових робочих місць.

2. Соціальний прогрес. Інновації у мистецькій освіті допомагають підвищити соціальну інтеграцію, зберегти культурну ідентичність та сприяти соціальній когезії.

3. Конкурентоспроможність на міжнародному рівні: Покращення якості мистецької освіти та розробка інноваційних продуктів зміцнюють позиції країни на міжнародному ринку освітніх та культурних послуг.

Таким чином, обґрунтування економічної взаємодії в контексті державної політики підтримки інноваційних процесів в мистецькій освіті є критично важливим для забезпечення сталого розвитку, культурного збагачення та економічного процвітання.

Далі розглянемо напрями, заходи та результати реалізації державної політики підтримки інноваційних процесів в закладах позашкільної музичної освіти на засадах економічної взаємодії (рис. 1).

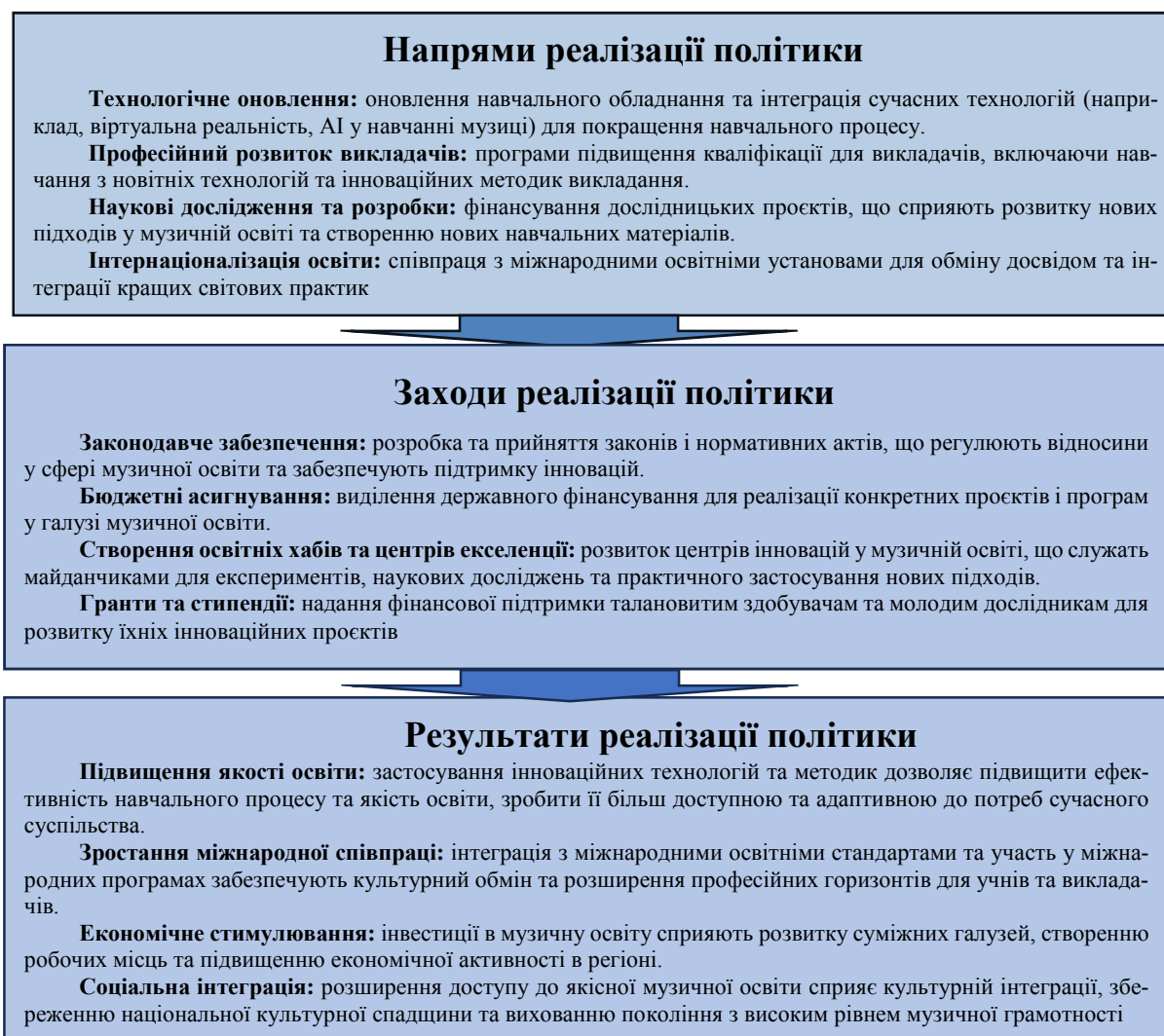

Рис. 1. Напрями, заходи та результати реалізації державної політики підтримки інноваційних процесів в закладах позашкільної музичної освіти на засадах економічної взаємодії

Сформовано автором на основі [11-13; 18-19].

Виходячи з рис. 1, можна провести поглиблене дослідження напрямів, заходів та результатів державної політики підтримки інноваційних процесів в закладах позашкільної музичної освіти. Наприклад, розширені напрями політичної підтримки національних інноваційних проєктів, що включають впровадження стратегічних національних програм, які спрямовані на створення новаторських підходів у музичній освіті. Ці програми можуть включати розвиток цифрового контенту, освітніх онлайн-курсів та інтерактивних навчальних інструментів. Також, важлива інтеграція з культурною політикою, що означає синхронізацію інноваційної музичної освіти з ширшими цілями культурної політики, зокрема з просуванням культурної спадщини та підтримкою національних мистецьких талантів на міжнародному рівні.

Важливе формування публічно-приватних партнерств, тобто залучення приватного сектору до фінансування і розвитку інноваційних освітніх проєктів через механізми грантів, інвестицій і спонсорства, що сприяє збільшенню обсягів і якості освітніх послуг. Варто вказати на поглиблені заходи реалізації зазначеної політики, зокрема залучення експертів. Наприклад, створення експертних рад та комітетів, які включають викладачів, науковців, представників приватного сектору та міжнародних освітніх інституцій для розробки та впровадження інноваційних програм.

Наступний крок це проведення регулярних оцінок та аудиту, що включає проведення періодичних оцінок ефективності реалізації інноваційних програм, включаючи моніторинг, звітність і зовнішні аудити, щоб забезпечити прозорість та підзвітність використання ресурсів. Ми також пропонуємо створення інноваційних лабораторій і майстерень, що включає організацію спеціалізованих інноваційних лабораторій та майстерень у музичних школах, які дозволяють здобувачам експериментувати з новими технологіями та методиками навчання. Звісно, потрібно обов'язково прораховувати потенційні очікувані результати реалізації політики.

По-перше, це виражається у розвитку креативних індустрій. Підвищення рівня креативності та інновацій у музичній освіті сприяє загальному зростанню креативних індустрій, що веде до збільшення внутрішнього виробництва та експорту культурних продуктів.

По-друге, підвищення міжнародної конкурентоспроможності. Інтеграція з міжнародними освітніми і культурними стандартами забезпечує підвищення конкурентоспроможності національної музичної освіти, відкриваючи нові можливості для міжнародної співпраці та розвитку.

По-третє, соціальний вплив. Інновації в музичній освіті сприяють соціальній інтеграції, зменшенню культурних бар'єрів та формуванню більш інклюзивного суспільства.

Ці поглиблені напрями, заходи та результати підкреслюють необхідність комплексного підходу до підтримки інновацій у музичній освіті, де державна політика відіграє ключову роль у стимулюванні розвитку та реалізації інноваційних практик на всіх рівнях. Для схематичної побудови механізму державної політики підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг можна використати наступну структуру, яка включає види регулювання, інструменти державного регулювання, додаткові аспекти

та напрями, заходи та результати реалізації державної політики підтримки інноваційних процесів в закладах позашкільної музичної освіти на засадах економічної взаємодії (рис. 2).

Запропонована схема механізму державної політики підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг в контексті економічної взаємодії дозволяє структуровано підходити до розробки і впровадження політик, враховуючи всі ключові аспекти та забезпечуючи ефективне використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей у сфері мистецької освіти.

Висновки. Висновки з аналізу державної політики підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг в контексті економічної взаємодії можна узагальнити наступним чином:

1. Значення державної підтримки. Державна підтримка відіграє ключову роль у розвитку мистецької освіти, стимулюючи інноваційність, культурний розвиток та економічне зростання. Інвестиції у мистецьку освіту сприяють створенню нових робочих місць, зростанню туризму та покращенню культурного розмаїття.

2. Впровадження інновацій. Через гранти, податкові пільги, і фінансування досліджень, держава сприяє впровадженню нових технологій та підходів у мистецьку освіту. Це дозволяє не тільки підвищити якість навчання, але й зробити освітні послуги більш доступними і відкритими для ширшого кола осіб.

3. Міжнародна інтеграція. Співпраця з міжнародними партнерами та інтеграція з глобальними освітніми стандартами забезпечує обмін кращими практиками та підвищує якість мистецької освіти на національному рівні. Це також сприяє конкурентоспроможності національної освіти та культури на міжнародній арені.

4. Розвиток творчих індустрій. Інвестиції в мистецьку освіту ведуть до розвитку творчих індустрій, стимулюючи інновації у сферах, пов'язаних з культурою і мистецтвом. Це не тільки збагачує культурний ландшафт, але й сприяє економічному зростанню через збільшення внутрішнього виробництва та експорту культурних продуктів.

5. Соціальна інтеграція та когезія. Мистецька освіта допомагає підвищити соціальну інтеграцію та зменшити культурні бар'єри, створюючи інклюзивне суспільство, де культурна ідентичність кожного індивіда відіграє центральну роль.

6. Інвестиції у людський капітал. Підтримка та розвиток освіти в галузі мистецтв сприяють формуванню висококваліфікованих, креативних професіоналів, здатних вносити значний вклад у культурний та економічний розвиток суспільства.

Також в контексті створеного автором механізму державної політики підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг у контексті економічної взаємодії було визначено:

Ефективність регулювання. Механізм державного регулювання, який включає законодавче, фінансове, інституціональне та податкове регулювання, виявляється ефективним у стимулюванні інновацій та інвестицій у мистецьку освіту. Проте, важливо забезпечувати постійний моніторинг та оновлення цих регулятивних інструментів для адаптації до змінюваних умов і потреб ринку.

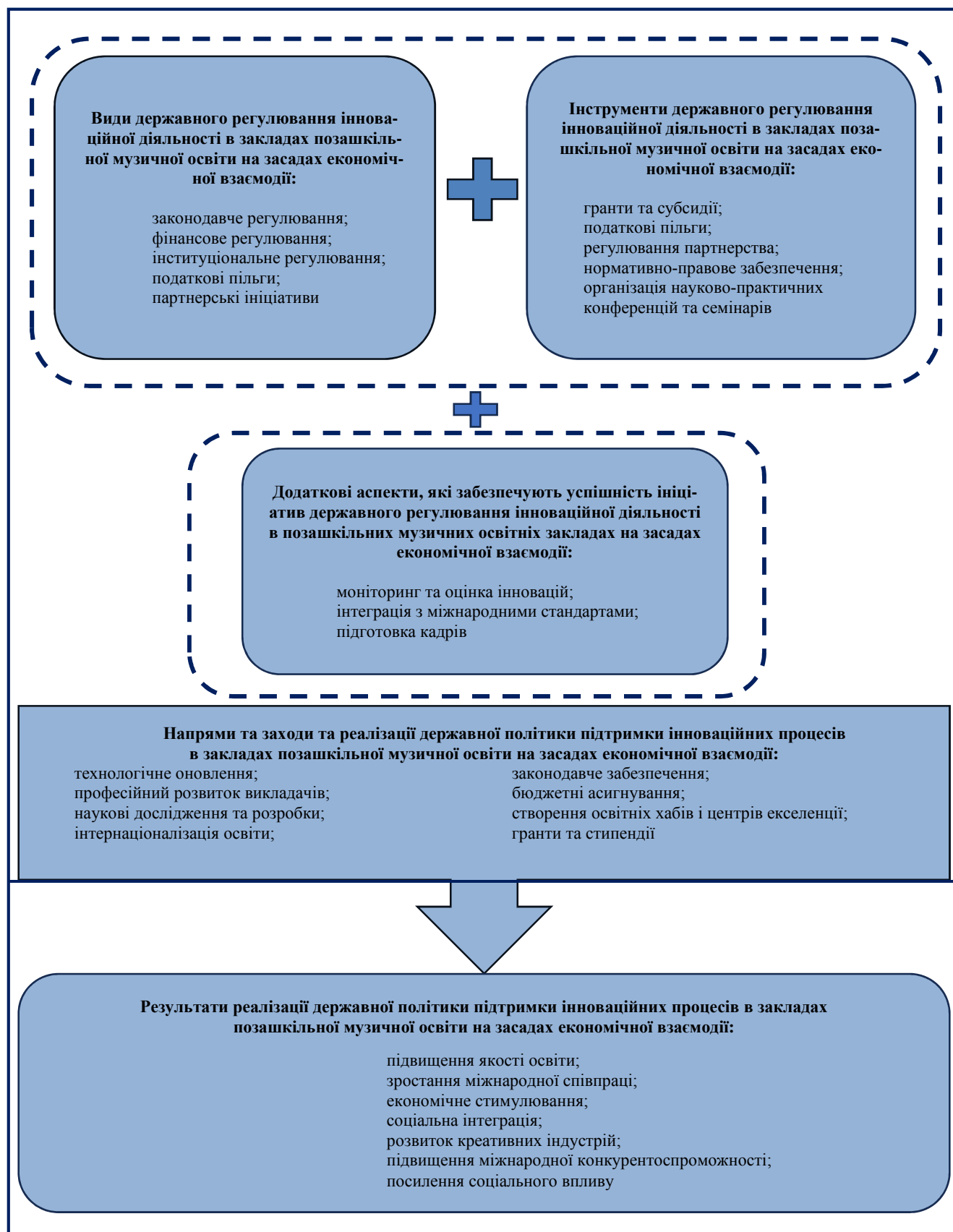

Рис. 2. Механізм державної політики підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг в контексті економічної взаємодії

Авторська розробка.

Інтеграція з приватним сектором. Створення публічно-приватних партнерств є ключовим для розширення ресурсної бази та залучення додаткових інвестицій у мистецьку освіту. Ці партнерства можуть сприяти реалізації більш масштабних інноваційних проєктів, збільшуючи їхній соціальний та економічний вплив.

Залучення міжнародного досвіду. Ефективне використання міжнародного досвіду та інтеграція з глобальними освітніми та культурними практиками можуть підвищити якість та інноваційний потенціал мистецької освіти. Включення у міжнародні програми та проєкти забезпечує обмін знаннями та досвідом, що є важливим для підвищення стандартів та розширення перспектив випускників.

Розробка та впровадження нових технологій. Держава має сприяти розвитку та імплементації нових технологій, таких як цифрові платформи для навчання, віртуальна реальність у мистецькій освіті та інтерактивні методи навчання. Це не тільки покращує доступність та якість освіти, але й забезпечує її актуальність у сучасному технологічному світі.

Розвиток та підтримка кадрового потенціалу. Для реалізації інноваційних ідей та проєктів необхідна наявність кваліфікованих фахівців. Держава повинна інвестувати у підготовку викладачів та керівників мистецьких освітніх установ, організовуючи тренінги, семінари та стажування для підвищення їх кваліфікації та ознайомлення з найкращими світовими практиками.

Моніторинг та оцінка інновацій. Важливо створити ефективну систему моніторингу та оцінки інноваційних проєктів, що дозволяє вимірювати їх вплив на соціальний, культурний та економічний розвиток. Це забезпечить прозорість та підзвітність використання державних ресурсів і допоможе в коригуванні політик для досягнення більшої ефективності.

Всі зазначені висновки підкреслюють необхідність продовження та розширення державної підтримки інноваційних процесів в мистецькій освіті, оскільки така підтримка сприяє культурному збагаченню, економічному процвітання, та соціальному прогресу. Запропонований автором механізм державної політики підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг у контексті економічної взаємодії вимагає координації різних рівнів управління та взаємодії з усіма зацікавленими сторонами для досягнення вагомих результатів в підтримці інноваційних процесів у мистецькій освіті.

Список використаних джерел

1. Бистрякова В. Н., Осадча А. М., Гула Є. П. Інноваційні процеси розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9370/1/20180504_311.pdf.
2. Горник В. Г. Вплив держави на формування інноваційної моделі розвитку України. *Право та державне управління*. 2019. № 2 (35). Том 1. С. 156-167. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2-1.25>.
3. Значення мистецької освіти в сучасному світі: особливості навчання, вплив на здобувачів та її зв'язок з культурною дипломатією. *Міністерство культури та інформаційної політики України*. URL: <https://mcip.gov.ua/news/znachennya-mysteczkoji-osvity-v-suchasno>

mu-sviti-osoblyvosti-navchannya-vplyv-na-zdobuvachiv-ta-yiyi-zvyazok-z-kulturnoyu-dyplomatiyeu/.

4. Інновації в освіті: перспективи розвитку: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 357 с.

5. Арістова А. В., Бахтіярова Х. Ш., Волобуєва С. В. Інноваційні технології навчання: навч. посібн.; словник для студ. вищих технічних навчальних закладів. Київ: НТУ, 2017. 172 с.

6. Ляшенко В. І., Прокопенко О. В., Омеляненко В. А. Інституціональна модель інноваційної економіки: колективна монографія. Київ: НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2019. 327 с.

7. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти: інформаційні матеріали за підсумками II етапу дослідно-експериментальної роботи. Київ, 2019.

8. Костиця І. О. Культурна політика України в умовах євроінтеграції. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 131. С. 384-387.

9. Лондар С. Л., Шаповалова О. О., Пронь Н. Б. Ринок освітніх послуг в Україні: конкурентні переваги та сучасні виклики для іноземних здобувачів. *Освітня аналітика України*. 2020. № 1 (8). С. 5-22. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2020-1-5-22>.

10. Мистецька освіта в Україні: естетичне вдосконалення особистості через розкриття творчого потенціалу. *Міністерство культури та інформаційної політики України*. URL: <https://mcip.gov.ua/news/mysteczka-osvita-v-ukrayini-estetichne-vdoskonalennya-osobystosti-cherez-rozkryttya-tvorchogo-potenczialu/>.

11. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р. № 33. URL: <https://bit.ly/39UTWUn>.

12. Наволокіна А. С. Партнерство як форма економічної взаємодії на ринку освітніх послуг. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2017. № 1. С. 79-86.

13. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: науково-методичний збірник / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці: «Букрек», 2022. 140 с.

14. Петрова С. І. Культурні потреби особистості та культурна діяльність. *Євразійське наукове об'єднання*. 2019. Вип. 10. С. 79-80. URL: <https://esa-conference.ru/wp-content/uploads/2019/11/esa-october-2019-part1.pdf>.

15. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. Редакція від 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.

16. Про культуру: Закон України від 14.10.2012 р. № 2778-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.

17. Саракун Л. П. Культурна політика сучасної України. Київ, 2016. 205 с.

18. Станкевич І. В., Гавриленко Т. В. Конспект лекцій з дисципліни «Управління інноваціями» для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 073 Менеджмент. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2020. 69 с.

19. Тебенко В. М., Грицаєнко Г. І., Лисак О. І. Економіка та організація інноваційної діяльності: курс лекцій. Мелітополь: ЛЮКС, 2020. 159 с.

20. Шевченко М. Культурна політика України в умовах євроінтеграції: дилеми та виклики. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2019. Вип. 3.

C. 215–224. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.3.2019.159124>.

21. Шульгіна В. Д., Рябінко С. М. Творча діяльність особистості у системі мистецької освіти України: європейський контекст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2017. № 1. С. 80–85.

22. Aydalot P., Keeble D. High technology industry and innovative Environments. The European experience. London: Routledge Revivals, 2018. 250 p.

23. Barnett H. G. Innovation: The Basis of Cultural Change. New York: McGraw-Hill Book Company, 1953. 462 p.

24. Berger M. & Gundy M. Towards a Model Supporting educational Change. *International Journal of Information and Education Technology*. 2016. Vol. 6. No. 3. P. 232–236. DOI: <https://doi.org/10.7763/IJET.2016.V6.691>.

25. Cassiman B., Valentini G. Open innovation: Are inbound and outbound knowledge flows really complementary? *Strategic Management Journal*. 2016. № 37. P. 1034–1046. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.2375>.

26. Гуцалюк О. М., Головіна О. І., Козловцева В. А. Формування інноваційної інфраструктури національної економіки в умовах глобалізації та інтеграції. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 33. С. 381–487. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct33-56>.

27. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А., Коцюрба О. Ю., Пітел Н. С. Управління розвитком інноваційно-проектної діяльності освітніх закладів в умовах взаємодії, конкурентоспроможності та забезпеченні їх фінансово-економічної безпеки. *Вісник економічної науки України*. 2023. № 2 (45). С. 90–96. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).90-96](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).90-96).

28. Крамський С. О., Гуцалюк О. М., Аблязова Н. Р., Мальцев М. М. Використання проектного менеджменту як інноваційно-енвайронментального підходу в системі підготовки фахівців з економіки та управління науково-технічною сферою. *Економічний вісник Донбасу*. 2023. № 3 (73). С. 88–96. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3\(73\)-88-96](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3(73)-88-96).

References

1. Bystriakova, V. N., Osadcha, A. M., Hula, Ye. P. (2018). Innovatsiini protsesy rozvytku mystetskoï osvity v konteksti yevropeïskoï intehratsii [Innovative processes in the development of art education in the context of European integration]. Retrieved from https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9370/1/20180504_311.pdf [in Ukrainian].

2. Hornik, V. H. (2019). Vplyv derzhavy na formuvannya innovatsiinoï modeli rozvytku Ukrainy [The impact of the state on the formation of an innovative model of Ukraine's development]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration*, 2 (35), Vol. 1, pp. 156–167. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2-1.25> [in Ukrainian].

3. Znachennia mystetskoï osvity v suchasnomu sviti: osoblyvosti navchannia, vplyv na zdobuvachiv ta yii zviazok z kulturnoiu dyplomatieiu [The significance of art education in the modern world: features of training, impact on students, and its connection with cultural diplomacy]. *Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine*. Retrieved from <https://mcip.gov.ua/news/znachennya-mysteczkoï-osvity-v-suchasnomu-sviti-osoblyvosti>

navchannya-vplyv-na-zdobuvachiv-ta-yii-zvyazok-z-kulturnoiu-dyplomatieiu/ [in Ukrainian].

4. Innovatsii v osviti: perspektyvy rozvytku [Innovations in education: development prospects]. (2021). *Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference*. Ternopil, ZUNU. 357 p. [in Ukrainian].

5. Aristova, A. V., Bakhtiarova, Kh. Sh., Volobueva, S. V. (2017). Innovatsiini tekhnolohii navchannia [Innovative teaching technologies]. Kyiv, NTU. 172 p. [in Ukrainian].

6. Liashenko, V. I., Prokopenko, O. V., Omelianenko, V. A. (2019). Instytutsionalna model innovatsiinoï ekonomiky [Institutional model of the innovative economy]. Kyiv, IIE of NAS of Ukraine. 327 p. [in Ukrainian].

7. Kontseptualni osnovy modernizatsii zmistu pozashkilnoi osvity [Conceptual foundations of the modernization of the content of extracurricular education] (2019). *Information materials based on the results of the second stage of experimental research*. Kyiv [in Ukrainian].

8. Kostyria, I. O. (2018). Kulturna polityka Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [Cultural policy of Ukraine in the conditions of European integration]. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: Scientific Bulletin*, 131, pp. 384–387 [in Ukrainian].

9. Londar, S. L., Shapovalova, O. O., Pron, N. B. (2020). Rynok osvitnikh posluh v Ukraini: konkurentni perevahy ta suchasni vyklyky dlia inozemnykh studentiv [Educational services market in Ukraine: competitive advantages and modern challenges for foreign students]. *Osvitnia analityka Ukrainy – Educational analytics of Ukraine*, 1 (8), pp. 5–22. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2020-1-5-22>. [in Ukrainian].

10. Mystetska osvita v Ukraini: estetychne vdoskonalennia osobystosti cherez rozkryttia tvorchoho potentsialu [Art education in Ukraine: aesthetic improvement of personality through the disclosure of creative potential]. *Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine*. Retrieved from <https://mcip.gov.ua/news/mysteczka-osvita-v-ukrayini-estetychne-vdoskonalennya-osobystosti-cherez-rozkryttia-tvorchoho-potenczialu/> [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity (Derzhavnogo standartu doshkilnoi osvity) nova redaktsiia: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 12.01.2021 r. № 33 [On the approval of the Basic Component of Preschool Education (State Standard of Preschool Education) new version: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated January 12, 2021 No. 33]. Retrieved from <https://bit.ly/39UTWUn> [in Ukrainian].

12. Navolokina, A. S. (2017). Partnerstvo yak forma ekonomichnoi vzaiemodii na rynku osvitnikh posluh [Partnership as a form of economic interaction in the educational services market]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions. Series: Economy and entrepreneurship*, 1, pp. 79–86 [in Ukrainian].

13. Shkarlet, S. M. (Ed.). (2022). Osvita Ukrainy v umovakh viinoho stanu. Innovatsiina ta proiektna diialnist [Education in Ukraine during wartime. Innovative and project activity]: Scientific-methodological collection. Kyiv-Chernivtsi, «Bukrek». 140 p. [in Ukrainian].

14. Petrova, S. I. (2019). Kulturni potreby osobystosti ta kulturna diialnist [Cultural needs of the personality and cultural activity]. *Yevrazijske Naukove Obyednannia –*

- Eurasian Scientific Association*, 10, pp. 79–80. Retrieved from <https://esa-conference.ru/wp-content/uploads/2019/11/esa-october-2019-part1.pdf> [in Ukrainian].
15. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV. Redaktsiia vid 31.03.2023 [On innovative activity: Law of Ukraine dated 04.07.2002 No. 40-IV. Edition of 31.03.2023]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].
16. Pro kulturu: Zakon Ukrainy vid 14.10.2012 r. № 2778-VI. [On culture: Law of Ukraine dated October 14, 2012 No. 2778-VI]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> [in Ukrainian].
17. Sarakun, L. P. (2016). Kulturna polityka suchasnoi Ukrainy [Cultural policy of modern Ukraine]. Kyiv, 205 p. [in Ukrainian].
18. Stankevych, I. V., Havrylenko, T. V. (2020). Konspekt lektsii z dystsyplyny «Upravlinnia innovatsiiami»: dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity zi spetsialnosti 073 Menedzhment [Lecture notes on the discipline "Innovation Management": for higher education seekers in the specialty 073 Management]. Odesa, ONAZ im. O.S. Popova. 69 p. [in Ukrainian].
19. Tebenko, V. M., Hrytsaienko, H. I., Lysak, O. I. (2020). Ekonomika ta orhanizatsiia innovatsiinoi diialnosti: kurs lektsii [Economics and organization of innovative activity: course of lectures]. Melitopol, LIuKS. 159 p. [in Ukrainian].
20. Shevchenko, M. (2019). Kulturna polityka Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: dilemy ta vyklyky [Cultural policy of Ukraine in the conditions of European integration: dilemmas and challenges]. *Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty – International relations: theoretical and practical aspects*, 3, pp. 215-224. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.3.2019.159124> [in Ukrainian].
21. Shulgina, V. D., Riabinko, S. M. (2017). Tvorchia diialnist osobystosti u systemi mystetskoj osvity Ukrainy: yevropeiskyi kontekst [Creative activity of the individual in the system of art education in Ukraine: the European context]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv – Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts*, 1, pp. 80-85 [in Ukrainian].
22. Aydalot, P., Keeble, D. (2018). High technology industry and innovative environments. The European experience. London, Routledge Revivals. 250 p.
23. Barnett, H. G. (1953). Innovation: The Basis of Cultural Change. New York, McGraw-Hill Book Company. 462 p.
24. Berger, M., Gundy, M. (2016). Towards a Model Supporting educational Change. *International Journal of Information and Education Technology*, Vol. 6, No. 3, pp. 232–236. DOI: <https://doi.org/10.7763/IJiet.2016.V6.691>.
25. Cassiman, B., Valentini, G. (2016). Open innovation: Are inbound and outbound knowledge flows really complementary? *Strategic Management Journal*, 37, pp. 1034–1046. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.2375>.
26. Hutsaliuk, O. M., Holovina, O. I., Kozlovtsava, V. A. (2019). Formuvannia innovatsiinoi infrastruktury natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsii ta intehratsii [Formation of innovative infrastructure of the national economy in conditions of globalization and integration]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, 33, pp. 381-487. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct33-56> [in Ukrainian].
27. Hutsaliuk, O. M., Bondar, Iu. A., Kotsyurba, O. Yu., Pitel, N. S. (2023). Upravlinnya rozvytkom innovatsiyno-proyektynoi diialnosti osvityvnykh zakladiv v umovakh vzayemodiyi, konkurentospromozhnosti ta zabezpechenni yikh finansovo-ekonomichnoyi bezpeky [Management of the Development of Innovative Project Activities of Educational Institutions in Terms of Cooperation, Competitiveness and Ensuring their Financial and Economic Security]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (45), pp. 90-96. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).90-96](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).90-96) [in Ukrainian].
28. Kramskiy, S. O., Hutsaliuk, O. M., Abliazova, N. R., Maltsev, M. M. (2023). Vykorystannia proiektnoho menedzhmentu yak innovatsiino-enzvironmentalnoho pidkhodu v systemi pidhotovky fakhivtsiv z ekonomiky ta upravlinnia nauko-tekhnichnoiu sferoiu [The Use of Project Management as an Innovative and Environmental Approach in the System of Training Specialists in Economics and Management of the Scientific and Technical Sphere]. *Ekonomichniy visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 3 (73), pp. 88-96. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3\(73\)-88-96](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3(73)-88-96) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.05.2024

Формат цитування:

Літвяк А. В. Особливості реалізації державної підтримки інноваційних процесів на ринку мистецьких освітніх послуг у контексті економічної взаємодії. *Вісник економічної науки України*. 2024. № 1 (46). С. 94-103. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1\(46\).94-103](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1(46).94-103)

Litviak, A. V. (2024). Peculiarities of Implementation of State Support for Innovative Processes in the Market of Artistic Educational Services in the Context of Economic Interaction. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (46), pp. 94-103. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1\(46\).94-103](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1(46).94-103)

